CHAVORE BUŤARIPBEN

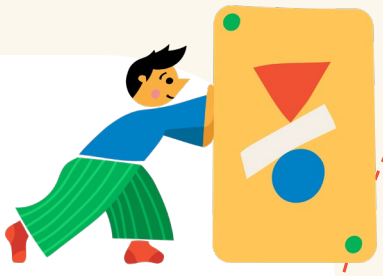

Bašaveskero časos jekhetane:

Jekhetane la giľaha a le pohiboha le radišagoha a pašeder

BUŤARIBEN

Miripen: Pomožin la dake le dadeske te vitvorinel peske le čavoreha chviľka pohodi a hoj te vaen peske blizkeder. Gili a jednoducho pohibos del o radišagos, pomožinel pes te upokojinel a zoraľarel o vzťahos maškre daj the dat a maškor čhavoro.

Berš: 2–7 berša

Keci trvinela: Asi 5 -10 minut – šaj skušinen tosara sar džana avri adalo kher, sar avena khere adalo škôlka abo rači sar kamena te džal te sovel.

Soske te skušinel: But daja the dada den duma, hoj tosara he rači hin perdal lende naročna – o čhave pes nakamel te urel, na keren koda so kampel, savore sidžaren. Te jeketane gilavena abo kerena pohibos tak zemninena kala chvile po prijemno a pokojno časos, počas savo pes o čhave čujine spojimen la daha le dadeha a hine adro bezpečie.

Soske oda funginel:

- Gili a ritmus pomožinel le čavenge (he la dake le dadeske) te uvoľninel a te upokojinel pes.
- Pohibos umožninel le čhavenge te uvoľninel e nargia prirodzene a basišagoha.
- Jeketane gila a dotiki posilninen o vzťahos, dôvera a radišagos so jeketane stravine časos.
- Paš kada pes rozvijinel e duma, bašavibneskero čujišagos abo porozumenie le emocienge.

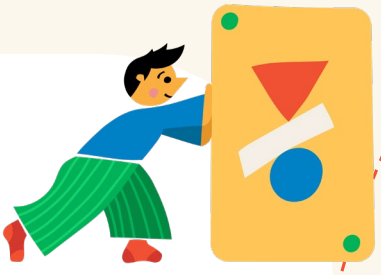

Postup:

1. **Kide avri e gili, savi o čhavoro rado:** Šaj avel uspavanka, riekanka, abo jednoducho havo gili

   Napriklad:

   „Te sal ščastno, čapkin le vastenca.“

   „Sov, čhavoro šukares“

   Abo tumari gili kheral

2. **Gilaven jekatane:** Gilaven jeketane polikes a pokojnes. Vičinen le čavore, kaj pes te pridel. Sar ča šunel hin sa lačhes.

3. **Priden pohibos:**

   - šaj čapkinen adro ritmos, hojdines tut abo polikes otočin.
   - cikne čhave šaj hombinen pes adre brek ano po khoča.
   - kole so bareder šaj pes priden le kelibnaha abo cikne pohibenca pale hudba.

4. **Den duma palo pociti:** Pale gili phučen:

   „Sar tut akana čujines?“

   O čhavoro tumenge šaj phenel, sikavela o muj abo kidela avri o obrazkos, savo leskro pocitos vijadrinel.

5. **Ukončin o buťariben per adre angali abo dotknin tut:** Šaj tumen pe chviľka chuden vastestar, dotkninen tumen le čekatenca, abo ča ciches jasa jek pre aver.

Tipy perdale daj the dad:

- Skušin te zaradzinel kaja chviľka adro sakodživeskero ritmus – sar avena khere abo sar džana te sovel.
- Muken kaj o čhavoro te kidel avri e gili abo me vimišlinel avri nevi.
- Sar hin o čhavoro unavimen, stačinel cicho hmkanie abo hojdišagos bie duma.
- Hlavno nane te gilavel „lačho“ ale te avel jekhetane a te čujinel pes lačhes.

Bingo mištiben:

sakodživeskere keribena lačhipen the pharipena

BUŤARIPBEN

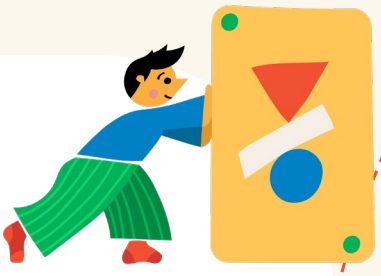

Miridndo than: Ačhav vašo socacialno- ekonomicko rozvojis, uvedominel peske o vzťahi aver dženenca cez bavišagos sakodživeskere činnosti, save podporinen voďakeri mištiben. Te pozbudzinel saste sikľibena, čalaviben, ačaviben a pozitivnones te mišlinel zabavno formaha savi hiňi lačhi predal cali familia.

Berša: 3–6 berš

Keci trvinela: glexibilnones – calo džives abo calo kurko

Zhavibena:

- Vitlačimen bingo mištiben (abo kreslimen bingo tabuľka)
- Farbički, nalepki abo pečatki po ožnačeneie le poličken)
- Kiden peske avri: cikne odmeni vašo viplňimen riadki abo stlpce)
- Than, kaj pes o bingo thovela

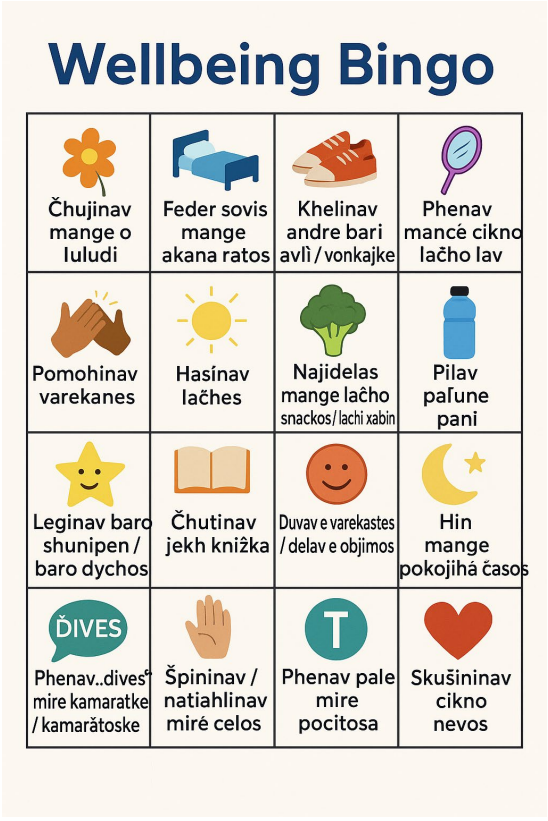

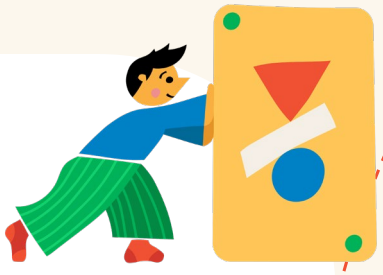

Jek pal aver:

1. **Phen soda za hra:** Phen le čhavorenge: „Bavinaha amen špecialno hra – Bingo pododa! Sar kereha, vareso lačho abo sasto, so hin pisimen adre tabuľka, šaj vifarbines abo šaj ľipines e nalepka.“ O čhavoro šaj pesko anel, kaske poličkestar mange te začinel, the na trubul te phagarel – dosta jekh abo duj adre jekh džives.
2. **Vysvetlin o miripen:** O miripen nane te vihrajinel so nek sigeder, aľe te skušinel vaš calo kurko so nek buter činnosti save kerena la voďakro lačhipen. Oslavinen e snaha, a na o sidžaripen!
3. **Thov le bingo:** Thov les pre kajso than kaj te dičol(napriklad chladnička, abo fala) a sako džives tut visar kie leste. Den duma so o čavoro kerdžas.
4. **Bvinen tuken jeketane:** Zpojinen tumen he tumen! E daj o dat o pheňa the o prala šaj keren kole iste činnosti abo šaj vimišlinen peske peskere.
5. **Oslavinen cikne uspechi:** Te o čhavoro pherel jekh riadko, stlpec, abo vi akana jekh cikno poličko, phenen leske lačhe lavora! Čaplunen pal les, abo den les jekh nalepka. Pučhen les:
    - Savo’s o gindo, kana tut pharesas le varekana?
    - Savo tut akana kerdžas te has?
    - Savo sas phares the sar tut peskerdas?
6. **Dža dureder la reflexiaa:** O kurko tumenge den duma : save ulohi sa lokhe, save neve, a save kamen te priden varekana.

Tipos: Bingo šaj prisposobinen pale familia abo pal peskere kulturne zviki. Napriklad:

„ Šunavas sar denas duma palo phuro dat the pale phuri daj po romanes.“

„ Pomožidžom khere sar pes kerelas o tradično romano chaben.“

Časos pro ačhiben

Buťariben

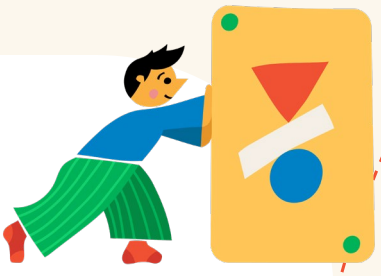

Miripen: The posilninel e emocialno gramotnosť, koda so čujinel he o putos maškare daj he dat he o čhavoro sar savore ginen he den duma pal peskere pociti.

Zhavibena: detsko gendi palo emaicii abo posatvi, save preživinen šeliaka emociji, kiden peske avri: popki abo kartici so sikaven tire emovoji (baipen, smutno, choľamen, savoro lačhes)

Soske hin dôležito: Sar pašo čhave den duma palo čujišagos sar pes ginel, sikľon pes feder te chaľol peske het e vijadrinel peske emocii a čujinen pes adro bezpečie.

- Ginen ča čeporo – do 10 minut, dôležito hin kvalita na hoj savo baro .
- Zamerinen tumen po 2-3 emocii adre gendi
- Le o čujišagos le čavoreskero: napriklas“ hi sa lačes, sar pes kafka čujinel.“
- He pašo bežno džives pomenin o čujišagos , te pes sikavela ke tute.

Jek pal aver:

1. **Kide tuke avri ačhiben:** Kide tuke avri, kaj o postavi predživen šeliake pociti abo situacii.
2. **Ginen jeketane:** Sar ginena ta za ačen tumen pre chviľka, kodoj kaj pes objavinen o emocie.
3. **Phučen le phučibnaha:** Napriklad: „Soske tuke mišlines, hoj tut kafka čujines ?“ „Zadždžilal vareso podobno ?“
4. **Pomenin o emocie:** Pomožinen le čavoreske te pomeninel, sar pes e postava čujinel. Čujinel že nane peskro. Hino lošalo.
5. **Den duma pal peste:** E dajo dat šaj phenel „ Sar me man čujinav kafka, pomožinel mange, sar...“
6. **Po koncos – sar do dena duma o ačhiben:** Phučen: „Sar pes čujinenas, sar ginenas kada ačhiben?“

Farby mire dživesestar

Buťariben

Miripen: Te podporinel duševno sascipen le čavoreskro prostrednictvom sakodživeskero ritmus a te del duma palo pociti. Te pomožinel le čavenge te čujinel pes zorales, vnimimen a te avel len pocito, že hin len o džives telo kontrola.

Zhaviben:

- Papiris (običajno abo la šablonaha kruhos rozdelimen pri 4-6 kusky)
- pastelki abo fixky
- (Kides tuke avri) nalepki le tvarenca/ emocii- veselo, smutno, unavimen, lošalo

Soske hin dôležito: Sar peske furt uvedominela peskere pociti po duševno sascipen peskere čhavenge hin fejs dôležito. Kaja aktivita pomožinel te rozvijinel o **sebapoznanie, sebaregulacia a zoraľarel e dume maskare daj the dat he maškare peskre čhave**. Takoj kerel lačo than te delinel peskere emocii

- Používinen savore emocii
- Rušiben či o soviben(„ hin sa lačes the pes čujinel rušlo abo choľamen.“)
- Keren kaja buťariben sako rači adre rovnako časos, hoj pes te kerel sakodžives.
- Perdalo cikne čhave používinen nalepki abo jednoducha jasabena/smutne muja.

Jak pal aver:

1. **Kreslin kruhos:** Pomožin le čavoreske te rozdelinel les po kuski, save predstavinen jek kuskos dživesestar (tosara bavinen pes, po dilos, oddych, rači, sovel).
2. **Den duma: Phuč napriklad:** „ So kerahas adadžives tosara?“ “Sar tut čujineas sar pes bavinenas avri?“
3. **Vifarbinen he premišlinen:** Adre sako kuskos adro kruhos o čhavoro kreslinela abo vifarbinela a kidela peske avri farba / abo muj so vijadrinel sar pes akor čujinel.
4. **Prepojinel pes la daha le dadeha:** Sar pes kreslinenla šaj he edaj the odat pes podleinel pal peskere čujišagi kole dživesestar, napriklad „me man čujinavas barikano/ barikaňi sar chahas jektane o dilos.“
5. **Račakesekere zhrnišagi:** Sar džana te sovel dikhen tumenge calo kruhos a den duma so predžidžilan. - „Dičhol hoj tut kaja hra avri fejs potešidžas! Oda kada hi šukar.“

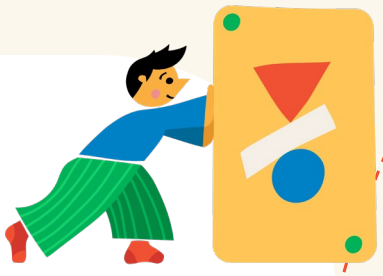

Jemno angalipen:

jeketane ko pokojis a zbližimen khere

BUŤARIBEN

Maripen: Te pomožinel la dake le dadeske te uklidninel le čavoreske pe chviľka, sar les hin zorela emocie abo hini rozrušimen – a te posilninel vzajomno spojišagos adro bezpečie a podpora.

Berš: 2.5 – 7 berša

Keci časos: Asi 3 – 10 miniti, furt, sar o čhavoro smutno, choľamen abo nespokojno.

Soske oda te skušinel: E daj the odat den duma, že sar le čavores“ hin vibuch“ zorale pociti, nadžanen sar leske te pomožinel. Jemno angalipen prinašilen sar ko čavoro pes te prebližinel namiesto halasiben abo kritika. Pomožinel leske pes te sikavel te upokojinel, hoj adre kada nane korkoro.

Soske oda funginel:

- Blizišagos a polikes te dichinel pomožinel le celoske he la godžake pes te upokojinel.
- O čhavoro čujinel hoj sal leha a na proti leske.
- Sikavel pes te rozpoznajinel a te pomeninel peskre pociti
- Posilninel pes e dôvera a vzťahos maškare daj he dat he čavoro adre phare chvile.

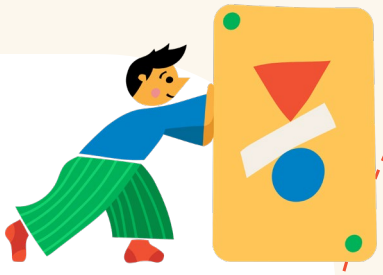

Sar pre oda:

1. **Pripravin cikno than:** Používin hadžos, deka abo kuto sadre izba la pernicaha. Šaj den leske menos – napriklad “kutos angaľipen“.
2. **Phenen oda jemnes:** „Av daha amenge čepo jemno angaľipen, hoj amen jeketane te ukludninas.“ Avka o čhavoro pochopinale, hoj oda nane trestos, ale bezpečno prestavka.
3. **Pohodlnes jeketane tumen thoven te bešel:**
   - O čhavoro šaj peske bešel pro khoča abo paš tute.
   - Zabalinen tumen adre kovľi deka abo len leskro plišakos.
   - Te nakemel pes te dotikinel, oda hin sa lačhes – šaj bešel pašes la hračkaha adro vasta.
4. **Dichinen spolu: Phenen:** „Aven jeketane pes te nadichinel kafka sar vifukineas bublina.“ Polikes tumen nadichninen le nakheha a jemnes vidichinen le mujeha, sar tebi phurdenas e momeľi. Zapojinen oda 3 -5 razi.
5. **Pomenin o pociti:** Pokojnes phen: „Dikhav hoj sal akana fejs choľamen/ smutno .“ Kafka o čavoro prindžarla, so čujinel, a polikes pes adre oda zorientinela.
6. **Ponuknin angaľipen abo jemnes dotknin:** Te hino o čhavoro pripravimen, per leske adre angali abo jemnosnes les pohladkin palo dumo. Ačhen kafka, pokim tumen so dujdžene na upokojinena.
7. **Ukončinen le povzbudzišagoha:** „Fejs lačhes oda zvladnidžal, hoj tut jeketanes manca upokojindžal.“ Te kamel, šaj palis nakreslinel, sar pes čujinel anglal oda a pal oda, abo mi kidel peske avri cicho hra.

Tipi persel daj he dad:

- Skušinen neksigeder, sar hin khere pohoda, hoj o čhavoro te spridžarel kada vizualis, sar les čačes potrebinena.
- Šaj viuživinen sar kamena te sovel, abo sal le čavoro hin les nespokojno nalada.
- Khere tumenge šaj keren „ kutos po loko angalipen – la dekaha, obľubimen plišakos abo gendi, so pomožinel pes te upokojinel.

Miri čercheň pro baripen:

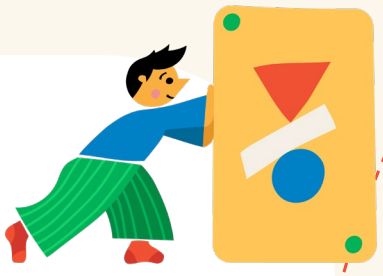

Oslavonav le zorale stranken

BUŤARIPEN

Miripen: Ačhav sebavedomie, the uvedominel peskere emocie he peskeri hodnota le čhavengri, kaleha len igenas sako džives kaj te duminen pre kada, adre soste hine lače, so pes lenge podaridžas a adre soske has ke lende kamibnaha. Keren tumenge khere abo he adre tumari treda zvikos pes te oceninel he te hašarel pes.

Berš: 3 – 6 berša

Keci časos: 10 - 15 minuti (kaja buťaripen pes šaj opakinel sako džives)

Zhavibena:

- Predloha čercheň(kreslimen abo vytlačimen)
- Farbički, fifki, ceruska
- Nožnička
- Šňurka abo ľipaco paska (the zavešinel)
- Than, kaj avela e čercheň thodži (pre fala, pre chladnička, pre nastenka)

Jak pal aver:

1. **Sar te začninel e butariben:** Phen le čhavoreske: „Adadžives amen hašaraha ! Vyrobinaha amenge čercheň pro baripen, pre čercheň kreslinaha panč veci, save pes amenge podarinde abo pre save sam barikane.“ Zapojinen he aver dženen adale rodzina – sako šaj peske kerel vlastno čercheň.
2. **De menos la čercheň:** O čavoro abo leskro dat the daj pisinela peskro menos maškaral pre čercheň. Kaja avela leskri nak pašeder čercheň po baripen.
3. **Premišlin he phen so tuke myšlienes pal kada** Phen le čhavoreske kale phučaribena:
    - „ So pes tuke adadžives podarindžas“
    - „Pre soste sal adadžives hrdo/ hrdo platí aj pre muž. Rod aj pre žen.rod „
    - „So tuke adadžives kerdžas baripen“

    Sar čhavoro potrebinel pomoc, pomožinen leske prikladenca. Adro panč kuti la čercheňake šaj pisinel, kreslinel abo het te opisinel panč veci, pre save hine barikane.
4. **Vifarbin, vistrihnin a thov:** Sa e čercheň imar hotovo, o čave la šaj vifarbinel a vistrihninel. Thov la pe kajso than kal lačes te dičol
5. **Zapojin la rodzina:** Povzbudzin le pralen the le pheňen, le dades he la da, abo la phura da he le phure dades, hoj tiš me keren čercheň. – šaj pisinen upre panč veci, save po čavoro obdivines abo sal barikano. Kala čercheňa šaj thoves abo šaj des le čavoreske sar cikno darunkos.
6. **Keren tumenge kalestar ritualis:** Opakin e buťaripen sako džives abo jekvar adro kurko le cikne zmenenca:
    - „ Pre soste sa sal hrdo/hrdo“
    - „ So lačho the užitočno kerdžal / khere the adre školka ?“
    - „So nevo tut adadžives sikadžal“
    - „ So adadžives kerdžal lačho predale priroda – rastlini abo žviri katar peste?“
    - „So šukar kerdžal adadžives predalo phure džene adale familia?“

    Šaj vitvorinen“ Fala pro čercheňa hrdosti „ abo čercheňengro dennikos“ adre savo kidena o čercheňa.
7. **Oskavinam miro posunišagos:** Palo kurko abo čhon pes paše čercheň visaren pale a den duma pal koda , či pes varo zmenidžas abo so le čavores prekvapidžas. Savore oslavinen leskro posunišagos he o barišagos.

TIPOS: Tipos: Mi avel pašo vasta buter predlohi čerchenenca a keren latar buťariben so avela tumaro račakero ritualis. He cikni chviľka so phenena le čavoreske hino dôležito te pomožinel le čavoreske te vibudinel hoj peske te pačal buter.

O čhave sar režisera:

Hlavno duma palo ačhibena

BUŤAREBEN

Miripen: Te podporinel le čhaven, hoj cez duma so dena palo ačhibena a bavinena o roli vyjadrinena a spracovinena peskre zažitki. Posilninena lengro emočno rozvojis, e tvorivosť he e sebadvôvera kaleha lenge umožninena te kerel e hra korkoro, a vaškoda so o dospela sledinena lengre napadi la empatiaa he le rešpektoha.

Berš: 3 – 6 berša

Keci šasos: 30–45 minuti (šaj predlžines abo opakines sar pes tuke kamela)

Zhavibena:

- kostimi, šali, klobuky abo rekviziti (savo kames)
- bežna grati abo prirodnini te kerel e scena(pernici, stolki, krabic, listi, kartoni)
- cicho than – izba, bar abo parkos
- jednoducho dekoracia(latka, kresbi, letriki, plagati- save kames)
- kostýmy, šatky, klobúky alebo rekvizity (voliteľné)

Jak pal aver:

1. **Vysvetlin o buťariben:** Phenen le čhavenge že avena režisera le ačhibnaske adre savo jon rozhodninena so pes kerela. Šaj začninen la cikna otazkaha *„Sam adro veš? Abo adre vzdaleno gav?“ “Sam žviri, daj dat, siklarde abo hrdini?*
   Abo začninen cikne ačhibnaha le buteder postavenca a palis phučen:
   „ A so pes ačhola dureder?“
   Muken le čhaven, hoj te prelen he te vedzinen. O dospela pes prispôsobinen a phučen cikne otazkenca :
   „ Ko som me?“
   „ Kaj kamav tedžal ?“
   Vihibinen tumen vlastnenge napadenge so hoj te hodnotinen – o čhave hine autora le ačhibnaske.
2. **Nasledin lengro vedzišagos:** Muken le čhaven te keren o dejos, postavi he o pravidla. Navedzinen len, he the pes o ačhiben zdel zvlaštno abo chaoticko – furt kafka spracinen peskre pociti a zažitki simbolicki, adre bežno hra.
3. **Rešpektos a empatia perdal savorenge:** Dbajinen pre koda, hoj sako ko kodoj avle (čhavoro abo dospelo) hoj les te avel priestoris pes te zapojinel a te čujinel pes prijato. Le čhaven so pes ladžan šaj pouzbudzines jemno otazkaha: *„Kames pes te pridel?* Ale na cirdde les sar nakamel. Sako čhavoro by kamelas leste avel možnosť te „zažiarinel“ pal peskro.
4. **Savore keren e scena:** Te o čhave kamen, pomožinen lenge te vizdobinel o priestoris – kutos le izbakro, e bar abo parkos šaj pes zmeninel po javiskos, veš abo obchodos. Používinen o deky, papira, prirodne materiali- savoro so hino bezpečno tvorivo. O than by kamelas te avel prispôsobimen po prijemno a bezpečno perdal savore.
5. **Den duma furt:** Sar pes e hra opakinel, hin sa lačhes – ačhel pes znamo ritualis, savo prinašinel e istota. Postupnes pes objavinen neve postavi, ačhibena a napadi. Šaj priden he neve hri, adre save o čhave vedzinen o dejos – ale zakladno pravidlos ačhol: o čhavoro hino autoris, režiseris a savore hine rešpektimen.
6. **Keren kalestar rutina:** Vyhradzinen khere, po dvoros abo adre cikni siklardži „ Than pre hra le ačhibnaha“ kaj pes kada druhos hra šaj bavinel. Muken kodoj škatuľka le cikne rekvizitenca abo cikne kotera latka. The kerena kada buťariben pravidelnones, keren le čhavenge pocitos istota, tvorivo sloboda a radostno spojišagos avre dženenca.

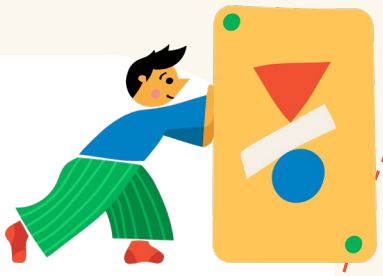

Phen mange ačhiben:

Pomožinas le čhavenge te spracinel o phare zažitki

BUŤARIBEN

Miripen: Pomožinas le čavoreske te spracinel a te pochopinel o phare abo dukhade zažitky kaleha hoj dela daha duma pal oda.

Berš: 3 – 7 berša

Keci trvinela: Približnes 20 40 minut, podľa nalada a sar avela pripravimen o čhavoro. Te kampel šaj e aktivita rozdelinen po duj časti.

Zhavibena:

- pohodlno than po bešiben abo bavišagos
- (kide tuke avri) papiris he pastelky te kreslinel
- Cicho buči, savi keren jeketane (napr. te skladinel o kocki, kreslišagos, jeketani jazda le motoria).

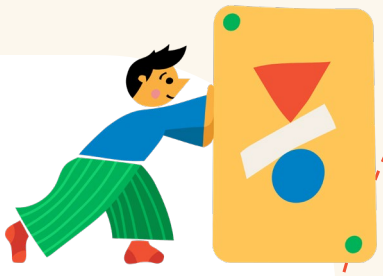

Sar pre oda:

1. **Kide tuke avri pokojno okamihos:** Nekfeder hin, sar pes o čhavoro čujinel bezpečnes a uvoľnimen – na sar hino choľalemen abo sar hin phari situacia.
2. **Začnin tire vlastne ačhibnaha:** Phen cikno, jednoducho ačhiben adal tiro detsvo – palo chvile, sar tut darahas, salas smutno, abo zmeteno. Phen pokojnes, šejnes, hoj o čhavoro te čujinel bezpečnes. Thovel andro duma oda:
   - So pes ačlas
   - Sar pes tu čujinhas
   - So tut prešlo andre gindo
   - Savo tut pomožinas te čujinel feder
3. **Pozvin le čhavores, kaj pes te pridel:** Phuč jemnes:
   „ He tu tut varekana kafka čujinehas“
   „ Kada mange pripomeninel, sar pes tuke ačlas ... mapetines tuke?“
   Muken le čavores duma te del keci, kamel .
4. **Pomožine leske o ačhiben te dokončinel:** Te začninela duma te del phučen lestar jednoducho:
   - Puch pale cicne podrobnosti: „ A so pes ačlas?“
   - Pomožinen lenge te phenel peskere pocitosa: „Darahas?/“ „Has tuke akor smutno abo rušehas“
   - Uiscin les: „Rozuminav soske tut kafka čujinehas . He me kamav kafka“?
5. **Sar o čhavoro nakamel duma te del, skušinnen aver spôsobos.** Ponukninen leske, hoj:
   - nakreslin, so pes ačlas a sar pes čujinel
   - vimiškidžas pal oda cikno ačhiben,
   - abo zahrajidžas situacia le hračkenca
6. **Ukončin kada rozhovoris le pokojiha a le pašibnaha:** Pliker leske a dikh či hino adro bezpečie. Šaj leske phenen: Palikera vaš koda so phedžal . Som pre tu fejs hrdo. Šaj mange phenes a savoro so kameha.

Tipi perdalo dad a daj:

- Nikda na sikav le čavores hoj duma te del – sar nakmel užar sar avela pripravimen.
- De duma pokojnes, polikes a la laskaha.
- Nasnažin tut so neksigeder te „napravinel“, stačinel že čavoro čujinel hoj sal paš leste a leske rozumines.

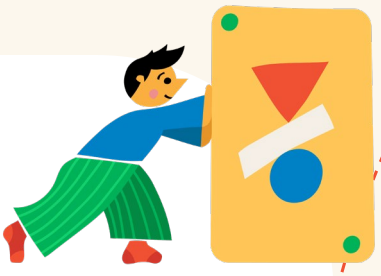

Rozhibin tu, hoj tut te upokojines:

Sar te uvoľninel e choľi a napatie cez bavišagos a pohibos

BUŤARIBEN

Miripen: Pomožin le čavenge te uvoľninel o napatie cez pohibos, o rušiben a fustraci, hoj pes pale te čujinen pokojneder. O celos he e godi jeketane suvisinen – sar pes o čavoro pohibinel, leskro celos pomožinel le mozgoske te akel rovnovaha a pocitos pohodi.

Perdal kaste: Perdalo čave adro berš 3 až 7 berša

Keci trvinela: Približnes 10 -15 minut, podľa toho sar pes o čavoro čujinel a keci les hin energi.

Zhavibena:

- Voľno than (obyvčka, dvoros, chodba)
- (kide tuke avri) bavišagos abo ritmicko giľi
- (kide tuke avri) šatki, cikne boli, pernici abo karimatki

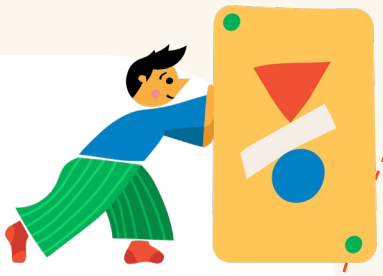

Sar pre oda:

1. **Všimnin tumneg sar o čhavoro hino rozrušimen:** Sar dikhes, hoj hino nervozno, nespokojno abo bližinel ko „vibuchos“ jenmes oda phen: „ Del pes že sal fejs unavimen. Av, skušinas koda pocitos te rozhibinel!“
2. **Pozvin le čhavores ko bavišagos pohiboha:** Kiden tumneg avri podľa naladi varesvi kale hrendar:
   - ***Razin avri tutar:*** Terdžuven jeketane razine le vastenca, čangenca, le bokenca he le šeraha. Šaj počitinen paše do deš abo giľav veselo giľi.
   - ***Žvirengre pohibi: Phučen:*** „ Sar pes pohibinel e gorila? Sar chučkerel e žaba? Sar pes nacirdel e mačka? Šaj keren kalestar „žvirengro sprievodos“
   - ***Pernicenca maribena ale bio mariben:*** Čhiv kovlo pernica pre jek kupa. O čhavoro len šaj preligenel, ispidel, abo andre šaj chučel.
   - ***Khel pokim o bavišagos džal:*** Muken veselo gili a khelen jeketane.
   - Sa pes e gili vipninela, za ačhen sar sochi.
   - ***Labdakri vamana po pociti:*** Bešen oproti tumenge a kuľinen e kovľi labda. Paš sako kotuľiľagos pomenin jek pocitos: „choľamen“ „ unavimen“ „ zmeteno“ „ veselo“
   - ***Dichinen a natahinen tumen:*** Nadichin tu tle vastenca upre a vidichin adro predlakte. Opakin 3-5 -razi
3. **Poľikeder:** Sar pes e energia uvoľninel, predža po cikneder pohibi – napriklad spolu bešen abo peren tumnege adre angaľi. „Phen jekh šukar, šejnes lav sorta:
   „But pesas pohibinen! Miro celos akana pes uvoľninel, feder čujinel. A tu? Sar tu pes čujinel?“
4. **Cikno upokojenie po koncos:** Jeketane tumnge vidichninen:
   - „pachin o kvetkos, a murdar e momeľi“
   - Peren adre angaľi a počitinen adro deš .
   - Abo pašlon pre phuv a všimninen tumenge, sar o jilo marel polikeder

Tipi perdalod add a daj:

- Nadarn tumen te avel blaznovo a veselo – miripen nane te avel poslušno ale uvoľnimen.
- Zapojin le čaven – o čave pes nek feder upokojinen, sar keren jeketane.
- Nanucinen – stačinel te len pouvinena a sikavena lenge oda .
- He par minut pohobos pomožinel te spôsobinel bare zmeni.

Sam komunita:

Zapojinel la čhavores adro familiakeskero dživipen

BUŤARIBEN

Miripen: The podporinel o cujišagos kompetentno, sebaregulacia a sebavedmie le čavengri, ze sar pes zapojinena adre familiakero dživipen. Te hašarel len kaj te vijadrinen o pociti, savore pes te rouhodninel a te spojinel la kulturaha prostrednictvom sakodživeskere buťa a bavišageskere rituali.

Berš: 3 – 6 berša

Keci trvinela: Pridzenes te začleninel ado dživeskero ritmos

Zhavibena:

- cikni pisanka abo papiris te kreslinel he te pisinel
- materialos pe vizdoba peskero than (plagati, farbi, šnurki, papira)
- than adro kher abo adre bar učimen pre voľno hra
- bašaviben (tradično abo koja so rado giľaves), bašavibneskere nastroja abo jednoduche khereskre nastroje
- familiakere ačhibena, fotky abo graty le kulturneskere viznamoha
- hrački he materialos so peske kidel avri o čhavoro

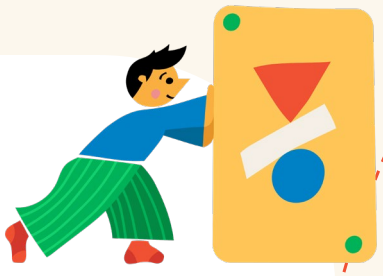

Jak pal aver

1. **Vysvetlin e butariben:** Phen le čavoreske, hoj hino dôležito dženo adre familia. Visvetlin leske že leskro napados, a pocitos a leskro rozhodnutie hino perdalo familia cenno a že savore jeketane keras cikni komunita. Šaj kiden avri hri, te planinel o džives a te del duma sar pes o čhavoro čujinelas.
2. **Podporinen te zapojinel le čavores adro planovanie:** Muk kaj o čhavoro peske te kidel avri, sar kamel te travile peskro voľno časos(hra, oddich)
   Zapojinen les adro jednoducho rozhodnutie – napriklad so tavena abo soha khere pomožineha.
   Phuč leskro nazoris sar te tvorinel familiakere pravidla, nek buter kole, save pes priamo tikinen.
   Te pomožinela vonkajšo podpora, tak keren **obrazkovo tabuľka po ulohi.**
3. **Raken tumenge časos hoj t eden tumenge duma palo pociti:** Raken tumenge cikno a pokojno časos sako džives (tosara abo sar kamena tedžal te sovel) hoj teden tumenge duma:
   „ So tut adadžives potešidžas?“
   „ So tut adadžives daradžilas a znepokojidžas?“
   “So pes tuke adadžives snivinelas? So bi kamehas te kerel tajsa:“
   Šaj spojines le perel adre meň , paramisa abo jemno bašavoben.
4. **Keren than, kaj pes o čhavoro te sikavel:** Dovolinen le čavoreske kaj peske určito than te vizdobinel abo e fala le kresbenca, le odkazenca abo cikne vitvorenca. Te hin tumen bar abo spoločno avruno than, vitvorinen voľno hra, kaj pes šaj stretninen o čhave te thovel, te pojinel abo te bavinel divadelko (vašo dohodnute pravidla).
5. **Vstupinen adro svetos hri:** Bavinen tumen le čavoreha pravidelnes- he adre he avri. Rešpektinen save hrački peske kidela avri, muken les te vedzinel e hra a me vimišlinel o ačhibena. Muken les te avel „ dumapeskero bo režiseris.
6. **Prepojinen tumen la famaľiaha he la kulturaha:** Den duma o ačhibena pal peskri famiľia, kultura abo tradicii. Sikaven le čhaven tradične khlebena, bašavibena abo hri a pouzbudzinen len hoj te keren vlastna verzie – te spojinel e predstavivosť s koreňami. Te pes del zapojinen tumen adro podujatia abo folklorne buťaribena.
7. **Keren oda palpeste:** Udržinen tumenge o ritmus, adre savo hin than pes o čavoro te zapojinel adro bežno životos. Raken tumenge časos pre duma palo pociti, jeketane planinen o časos pre duma palo ačhibena. Dovoľinen, kaj pes te rakel than perdalo čavoro hoj pes te prejavinel“ vivijinen tumen jeketane leha pravidelnones tumen visaren ke jekhetane hry a ko kulturne buťaribena.

Funded by
the European Union

ROMANI
EARLY YEARS
NETWORK

CHAVORE PARTNERS

PEDAGOŠKI INŠTITUT

Škola Dokorán
Wide Open School n. o.

KORAK PO KORAK

Partners
Hungary
Alapítvány

KEC

25+ years for Early Childhood Development